רבי יהודה אומר ספר תירוכין ואגרת שבוקין. נספריס לא היה כתוב גט פטורין ובגמרא נמי כי קאמר ולוכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשיבוקין לא קאמר לוי"ו דפטורין ומיהו בפ"ק דנדרים (דף ה:) כתיב בספרים נמי גט פיטורין ונראה דהכא נמי גרסינן ליה דהא ספר כריתות מתרגמינן פיטורין וגם בגיטין רגילין לכותבו: **אע"ג** דלא כתב ודן מוכחא מילתא דבהאי גיטא מיגרשה לה. הכא משמע דפליגי בודן ובריש נדרים משמע דפליגי במינאי דלרבנן הויין ידים ואע"ג דלא כתיב מינאי מגורשת דאין אדם מגרש אשה מבלו ואומר ר"י דבתרוייהו פליגי ושם מפורש ולא תיקשי לאביי דאמר התם ידים שאינם מוכיחות הויין ידים ונסמוך אמר אביי לא ליכתוב ודין ושמע לשופרא דשטרא קאמר הכי: **ולא** ליכתוב איגרת ביו"ד דמשמע איגרא. אע"ג דבאגרת מן הדין אין יו"ד מ"מ איגרא שהוא לשון גג רגילות לכותבו ביו"ד לפי שאינו כתוב בעברי אבל באגרת שהוא לשון אגרת כתוב בעברי בלא יו"ד כדכתיב (אסתר ט) על כל דברי אגרת הזאת וכן כולם כתובין כן ובסדר תיקון שטרות שכתב הרב ר"י ט"ע כתב ולא ליכתוב אגרת בלא יו"ו דמשמע אגרתא בעלמא שאדם שולח לחברו אלא ואגרת בוי"ו דמשמע דקאי אגיטא ואודן דלעיל:

דתהוויין דתצביין בתלתא יודי"ן. ואומר ר"י שראה בתיקון גיטין קדמונים דחמשה יודי"ן בריכי תלתא יודי"ן ביחד בסוף התיבה ואחר הדל"ת ואחר התי"ו דתיהוויין דתיצביין וכן כתוב בתיקון שטרות של ה"ר יוסף ט"ע ודי תיהוויין הם שתי תיבות ודי במקום אשר אבל דיתבא על נהר פלוני הכל תיבה אחת כלומר היושבת ואין לכתוב די יתבא אשר יושבת: **ולורכיה** לוי"ו כו'. ושמא אין צריך להאריך אלא כלומר שלא יעשה קלרה שתהא נראית יו"ד וכן רגל ה"א דלמהך להרחיק מן הגג שמא אין צריך להרחיק אלא שלא יחבר בגגה ושמא צריך להאריך יוו"ן ולהרחיק רגל הה"א שלא יטעו העולם בזה ונהגו להאריך ולהרחיק ומיהו ודאי דאין הגט פסול אם לא האריכן וכן הה"א של מהך אם לא הרחיקה יותר מדאי ומעשה בגט שלא היה ניכר היטב בין וי"ו ליו"ד שבא לפני רבינו אליהו והביא תיגוף לא חכים ולא טיפש לקרות אותה התיבה כדאמר במנחות גבי תפילין (דף לט:) זל אייתי תיגוף לא חכים ולא טיפש אי קרי ויהרג כשר אי לא ייהרג הוא ופסול: מן

מיומא דנן לאפוקי מדרבי יוסי דאמר [מ]זמנו של שטר מוכיח עליו ולעלם לאפוקי

רבי יהודה אומר ודן [א]דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין וגט פטורין למהך להתנסבא לכל גבר דיתצביין [ב]גופו של גט שחרור הרי [ג]את בת חורין הרי את לעצמך: **גמ'** [ד]פשיטא [ה]אמר לה לאשתו הרי את בת חורין לא אמר ולא כלום [ו]אמר לה לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר ולא כלום אמר לה לאשה הרי את לעצמך מהו לגמרי קאמר לה או למלאכה קאמר לה א"ל רבינא לרב אשי ת"ש דתנן [ז]גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך ומה עבדא דקני ליה גופיה כי א"ל הרי את לעצמך קני גופיה אשה דלא קני גופה [ח]לא כ"ש א"ל רבינא לרב אשי א"ל לעבדו אין לי עסק בך מהו א"ל רב חנין לרב אשי ואמרי לה רב חנין מחוזנאה לרב אשי [ת]"ש [ט]דתניא [י]המוכר עבדו לעובד כוכבים יצא לחירות וצריך גט שחרור מרבו ראשון אמר רבן שמעון בן גמליאל בד"א שלא כתב עליו אונו אבל כתב עליו אונו זהו שחרורו מאי אונו אמר רב ששת דכתב ליה לכשתברח ממנו אין לי עסק בך: ר' יהודה אומר ודן דיהוי ליכי מינאי ספר תירוכין ואגרת שבוקין: במאי קמיפלגי רבנן סברי [יא]ידים שאין מוכיחות הויין ידים ואף על גב דלא כתב לה ודן מוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וטעמא דכתב לה ודן דמוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה אבל לא כתב לה ודן אמרי בדיבורא גרשה ושטרא ראיה בעלמא הוא אמר אביי האי מאן דכתב גיטא [יב]לא לכתוב ודין דמשמע ודין אלא ודן [יג]ולא לכתוב איגרת דמשמע איגרת אלא אגרת [יד]ולא לכתוב לימהך דמשמע לי מהך [טו]ולא לכתוב למחך דמשמע כי חוכא [טז]דיתיהוויין דיתיצביין תלתא תלתא יודי"ן דמשמע תהויין ותצביין [יז]ולורכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשבוקין דמשמע תריכין ושביקין [יח]ולורכיה לוי"ו דכדו דמשמע וכדי [יט]ולא ליכתוב לאיתנסבא דמשמע לא יתנסבא אלא להתנסבא איבעיא להו בעינן ודן או לא בעינן ודן תא שמע [כ]דאתקין [כא]רבא בגיטי איך פלניא בר פלניא פטר ותריך ית פלוניתא אינתתיה דהות אינתתיה מן קדם דנא מיומא דנן ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולטעמיך כולהו מי קאמר אלא בעינן [כב]הכא נמי בעינן: הגיטין להיות הסופרים רגילין בו ואע"ג דקיימא לן כר' יוסי בעינן לאפוקי נפשין מפלוגתא שיצא הדבר בהיתר ולא יצא שם פסול אמשפחות ישראל: לאפוקי

ודן די יהוי ליכי מינאי כו'. וזה הספר אשר יהיה ליך מאתי: **ספר תירוכין ואגרת שבוקין.** שצריך להוכיח בתוכו שעל ידי ספר זה הוא מגרשה: **גמ' אמר לה לאשתו.** לכתוב בגיטה הרי את בת חורין ולא כתב בו הרי את מותרת לכל אדם: **לא אמר כלום.** דלא שייך בגירושין לשון חירות דבת חורין היא קודם לכן: **אמר לשפחתו הרי את מותרת לכל אדם לא אמר כלום.** דלגבי מלאכה לא אפקה מיניה וכיון דשפחה היא ושם שפחה עליה לא משחרינן נמי לכן חורין: **יצא לחירות.** אע"פ שקנסוהו לפדותו עד עשרה כדמיו לא ישתעבד לו עוד: **וצריך גט שחרור.** להחירו בבת ישראל: **שלא כתב עליו אונו.** שטר כשמכרו לעובד כוכבים: **לכשתברח ממנו.** מן העובד כוכבים אם תוכל להמלט מן העובד כוכבים. אלמא אין לי עסק בך לשון חירות הוא: **ידיס שאין מוכיחות.** בית (א) מחיצה לדבר לאחוז בו ולומר הוכיח שעל ידי ספר זה גרשה אפ"ה הוי בית יד ואמרינן מדכתב גט ויהיב גלי דעתיה דבהאי גיטא גרשה: **בדיבורא.** דאמר לה בשעת מסירה הרי את מותרת לכל אדם: **ראיה בעלמא הוא.** לחיות בידה לעדות בכל אשר תלך להראות שהיא פנויה: **לא לכתוב ודין.** דמשמע דין הוא שתגרשך אבל אם אינו דין עלי שתגרשך לא תמצאי: **ולא לכתוב איגרת.** שיבוקין ביו"ד דמשמע איגרת לשון גג: **ולא לכתוב לימהך להתנסבא לכל מאן דיתיליין.** דמשמע לי מהך לי תהי מספר הזה ואילך: **אלא למחך.** בלא יו"ד: **ולא לכתוב למחך.** לריך שיכניל רגלו של ה' שיהיה אויר בין רגלו לגגו דלא ליתחזי כחי"ת: **דמשמע למחך.** לאחק כלומר מלאחק אני בך כי תוכל: זהו טופס הגט פטורין יתיכי ליכי אמת פלונית בת פלוני דהוית אינתתי מקדמת דנא וכדו פטורית ושבקית ותרוכית יתיכי די תהויין רשאה ושלטאה בנפשייכי למהך להתנסבא לכל מאן דיתיליין ואינם לא יתמי בדייכי מן יומא דנן ועלם ודן די יהוי ליכי מינאי גט פטורין וספר תירוכין ואגרת שבוקין כדת משה וישראל: **די תיהוויין.** רשאה ליסדי ביה תלתא יודי"ן דלופין דיקרי די תיהוויין דאי לא שדית ביה אלא תרין יודי"ן מיתקרי די (ט)דהויין נשין דעלמא. וכן די תיצביין דכי כתב תלתא יודי"ן משמע שתהא רשאה להנשא לכל מי שתרצה: **ולורכיה לוי"ו דתירוכין.** יאריך וי"ו שבספר תירוכין ווי"ו שבאגרת שבוקין דאי לא מאריך ליה מיחזי כיו"ד משמע ספר תריכין גרושות דעלמא ושביקין אגרת נשים עזובות דעלמא ולא שלה הוא: **ולורכיה לוי"ו דוכדו.** פטורת יתיכי וי"ו האחרונה מאריך שלא יראה כיו"ד דאי לא מאריך ליה משמע (כ) וכדי כלומר בולא כלום בתין ספר כמו כדי

נסקה (ר"ה דף ה.) (יא)וכמו ואמרי לה כדי שם חכם (ב"מ דף ב.): **ולא לכתוב לאיתנסבא.** נתלף אלא להתנסבא בה"א שמא ירחיק לא מן יתנסבא ומשמע לא יתנסבא לא תנשא: **מי בעינן.** כלומר הלכה כר"י או כרבנן: **כולהו מי קאמר.** כל אותן דברים הנכתבים בגט כגון די תיהוויין וכו' מי הזכירם **רבא בתקנה זו: אלא.** אע"ג דלא אזכרינהו רבא בעינן לנכתביהו: **הכא נמי.** ודן בעינן. ומיהו רבא לא הולרך לתקן אלא אלו כדמפרש ואזיל: **מן יומא דנן ולעלם לאפוקי מדר' יוסי דאמר.** אין לריך לכתוב מהיום בגט דסכיב מרע דזמנו של שטר מוכיח עליו ולא הוי כגט לאחר מיתה לכך תקן רבא בכל הגיטין לכתוב מן יום זה ולא יצא שם פסול אמשפחות ישראל: לאפוקי

מצחק אני בך ואונקלוס תרגם בסודם אל תבא נפשי ברזהון לא הות נפשי באיתכנשהון במחך הילכך ה"א מבואר [ולא] יכתוב לאיתנסבא באל"ף דמשמע לא יתנסבא אלא בה"א: דתיצביין דתיהוויין בתלתא יודי"ן פי' שאם יכתבם בשני יודין משמע די תהויין על נשים דעלמא וכן דתצביין. אבל השתא דכתיבי בתלתא יודין דתיהוויין דתצביין. ולאורוכיה לוא"ו דתירוכין ודשיבוקין דאי לאו משמע תריכין שביקין נשים דעלמא ולאורוכיה לוא"ו דוכדו דאי לאו משמע וכדי כלומר ולא בלום כמו כדי נסבה. נגמר הגט ותקונו [נאן חסר בכת"י]: איבעיא להו מיבעיא ודן אי לא פי' הלכה כר' יהודה או כחכמים. ת"ש דאתקין רב בגיטין איך פלוני בן פלוני פטר ותריך ית פלוניתא דהויות אינתתי מן קדמת דנא מן יומא דין ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולטעמיך כולהו מי קאמר אלא בעיא ה"נ בעי' עיין ברש"י פ"ק דקידושין דהויא פלוגתא דאביי ורבא דאביי אמר דיים שאין מוכיחות הויין ידים ורבא אמר לא הויין ידים והוכחתי בפ"ק דנדרים רבתרתי פליגי ר' יהודה ורבנן פליגי בודן ופליגי נמי במינאי. מיומא דין לאפוקי מדר' יוסי דאמר זמנו

תוספות רי"ד

את מותרת לכל אדם: רבי יהודה אומר ודן (דיהבי ליך) [דיהוי ליכי] מינאי ספר תירוכין ואגר' שבוקין וגט פטורין למהך להתנסבא לכל גבר דתיצביין. גופו של גט שחרור הרי אתה ב"ח והרי אתה לעצמך. פי' אע"פ שלא כתב בגט אנא פלוני מעיר פלוני פטרית יתיכי פלונית מעיר פלונית אלא הרי את מותרת לכל אדם בלחוד הרי גט כשר שאינו כותב כל זה אלא שיהא ראיה בידה היום ימחר שבעלה גירשה אבל אם העדים מעידים שהוא כתב זה הגט ונתנו לה אע"פ שאין שם שמו ושמה שם עירו ושם עירה כשר הוא ולא מיפסיל אלא בשינה שמו ושמה שם עירו ושם עירה דהתם אע"פ שהעדים מעידים שהוא נתנו לה אינו כלום מפני שהוא מזייף מתוכו דהוי חספא בעלמא אבל אם לא כתב שם לא שמו ולא שמה הכי נמי דכשר (ב) בעדות העדים וה"ה נמי אם כתב בגט לשון אחר של גירושין כשר הוא דאמרינן בפ"ק דקידושין נתן לה גט ואמר הרי את משולחת הרי את מגורש הרי את מותרת לכל אדם הרי זו מגורשת והאי אמר לה כתב לה הוא פירושו וכדמפרש המורה בהלכתין גבי אמר לה לאשה הרי את לעצמך שהוא כתב לה והכי נמי אם כתב לה אני פלוני גירשתי פלונית אנתתי אע"פ שלא כתב שם הרי את מותרת לכל אדם גט כשר הוא ומבואר יותר מהרי את מותרת לכל אדם כדתנן לקמן חמשה שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את פלונית ופלונית והעדים מלמטה כולן כשרים וינתן לכל אחד ואחד: וג"ל דהא דכתבינן בגט וכדו פטורית ושבקית יתיכי דיתהויין רשאה ושלטאה בנפשיכי למהך להתנסבא לכל גבר דתיצביין אינו מגופו של גט אלא רוחא דלישנא הוא שאילו היה מגופו של גט שוב לא היה צריך לו עוד והרי אם מותרת לכל אדם ואע"ג דאמרינן לקמן לא לכתוב (למהך) [למחך] ולא לאתנסבא ותהויין ותיצביין בתלתא יודין ולאורכיה לוי"ו דוכדו ותירוכין ושיבוקין הכל הם רוחא דלישנא ולא גופו של גט שאע"פ שלא כתבם כלל הגט כשר בהרי את מותרת לכל אדם לבדו ומאי דאמרינן לקמן במאי דאתקין רב איך פלוני פטר ותריך ית פלונית [אינתתיה] דהות אינתתי מן קדמת דנא מן יומא דין ולעלם ואמרינן לטעמיך כולהו מי קאמר אין פתרונו על דיתהויין וכו' כדמפרש המורה אלא על והרי את מותרת לכל אדם אבל לעולם כל מה שכותבין וכדו פטרית וכו' הכל יתר ורוחא דלישנא הוא ודי לנו בהרי את מותרת לכל אדם בלבד וכן אם כתב וכדו פטרית וכו' די לנו בזה ושוב אינו צריך והרי את מותרת לכל אדם ואי אמרת לעולם שתי הלשונות צריכים לכתוב למהך להתנסבא מתידה לישא והרי את מותרת לכל אדם מתידה לזנות והילכך אם [לא] כתב את שניהם הגט פסול לא תוכל לאומרו דא"כ מאי דבעי בגמ' חדן מתונותיך מהו ליפשוט ליה מתמני' מדמצריך ליה ליכתוב והרי את מותרת לכל אדם בתר דכתב למהך להתנסבא ש"מ דחדן מתונותיך

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ידיס שאין מוכיחות בית יד אמחיצה: (ב) ד"ה ולורכיה לוי"ו וכו' לא מתריך ליה משמע וכדי. נ"ב לשון הרמב"ם ויהיה משמעו וכדי כלומר כמנאי זה אפטור אותך עכ"ל:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת

תוספות רי"ד (המשך)

פסול אלא לאו ש"מ אינו כותב אלא והרי את מותרת לכל אדם בלבד שמשמע בין בנישואין בין בזנות ולמהך להתנסבא לא צריך אלא ודאי בא' מן הלשונות די וגם במהך להתנסבא בלא הרי את מותרת די וא"ת והלא בחרן מתונותיך איתוקם בתיקו ותיקו דאיסורא לחומרא תשובה הני מילי כשכתב בפירוש חדן מתונותיך אבל מסתמא כי כתב למהך להתנסבא גם לזנות במשמע שהרי חדן מתרומותיך ומירושתיך דאיתוקמו נמי בתיקו לא מפרש להו בגיטא ש"מ דלא קפיד תלמידא אלא היכא דפריש חדן מתרומותיך ומירושתיך אבל בסתמא כשר וה"ה בחדן מתונותיך ור' יהודה דבעי ודן דיהוי ליך מינאי היה מצריך א' מב' לשונות הללו וגם ודן. במאי קמיפלגי רבנן סברי ידים שאין מוכיחות הויין ידים אע"ג דלא כתב לה ודן מוכחא מילתא דבהך גיטא מגרש לה ור' יהודה סבר ידים שאין מוכיחות לא הויין ידים וטעמא דכתב לה ודן דמוכחא מילתא דבהאי גיטא קא מגרש לה אבל לא כתב לה ודן אמרי בדיבורא גרשה ושטרא ראיה בעלמא הוא אמר אביי האי מאן דכתב גיטא לא לכתוב ודין דמשמע ודין אלא ודן ולא לכתוב איגרת דמשמע איגרת אלא אגרת ולא לכתוב לימהך דמשמע לי מהך ולא לכתוב למחך דמשמע כי חוכא דיתיהוויין דיתיצביין תלתא תלתא יודי"ן דמשמע תהויין ותצביין ולורכיה לוי"ו דתירוכין ולוי"ו דשבוקין דמשמע תריכין ושביקין ולורכיה לוי"ו דכדו דמשמע וכדי ולא ליכתוב לאיתנסבא דמשמע לא יתנסבא אלא להתנסבא איבעיא להו בעינן ודן או לא בעינן ודן תא שמע דאתקין רבא בגיטי איך פלניא בר פלניא פטר ותריך ית פלוניתא אינתתיה דהות אינתתיה מן קדם דנא מיומא דנן ולעלם ואילו ודן לא קאמר ולטעמיך כולהו מי קאמר אלא בעינן הכא נמי בעינן: זמנו של שטר מוכיח עליו ולעלם לאפוקי

מן יומא דנן לאפוקי מדרבי יוסי דאמר

מן יומא דנן לאפוקי מדר' יוסי דאמר

(א) קדושין ו:. (ב) [שם אימתא אתה בן חורין ועי' תי"ט], ג) שם, ד) שם:, (ה) שם ועגיל מג: [תוספתא ע"ז פ"ז], ו) קדושין ה: נדרים ה: מיר סנ., ז) [עי' תוספות ר"ה ט. ד"ה ולאפוקי וכו' מומא דגרמתם היה רב ועי' תוס' לעיל עב. ד"ה הכי אמר וכו' וע"ע תוס' לעיל לט: ד"ה משום], ח) [ועיל עב. וש"נ], ט) ל"ל מהוין. יעב"ץ, י) והוי כמו אי נמי,

(ג) שם ועגיל מג: [תוספתא ע"ז פ"ז], ד) קדושין ה: נדרים ה: מיר סנ., ז) [עי' תוספות ר"ה ט. ד"ה ולאפוקי וכו' מומא דגרמתם היה רב ועי' תוס' לעיל עב. ד"ה הכי אמר וכו' וע"ע תוס' לעיל לט: ד"ה משום], ח) [ועיל עב. וש"נ], ט) ל"ל מהוין. יעב"ץ, י) והוי כמו אי נמי,

(א) ע' נהג"ש רפ"ג דמכילתין שתמה דהמ"ז חולק ע"ז ומתב דאם אינו נתמב בגט שם הא'ה הפסה פסול והכניס הם ממוריס דאוכיתתא וכ"ה בגו"ז בה' גיטין סימן תשכ"ו וע"ש.

לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר הרי את אשתי. מהו ופשט ליה כיון דפסקה פסקה אפ"ה תקן דלא לעביד הכי אלא להוציא לעז על הגט: **מולדך לעבדו.** דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה: **ופעיר ועטיר מן חרורי.** ופרוש ומופלג מכל מילות כמו הנפטר מרבו (יומא דף נג.): **ועטיר.** כמו עיטרא שטר חלוקה. לק הכמות לא קרו (מלכים ב יב) מתרגם לא עטרא: **ומן ערורי מלכא ומלכתא.** ומערעור המלך והמלכה שלא חטא להיות מוכתב למלכות ליהרג שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל כדאמר בב"מ בהשוכר (ב): **ורשום דאיניש.** רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרי' במסכת שבת (דף נח.): **לא אית עילויה.** מאלם אחר חוץ מן המוכר הזה: **ומנוקה מכל מום.** כמו לסטיס מזויין דמקחו בטל: **ומן שתין דנפיק עד עלהר.** ומכל שתין שיצא בפניו עד שתי שנים דמאים למיקס קמיה: **עד עלהר.** גל' פרסי שתי שנים. והאי דקא אמרי') שמפון בעבדים ליכא היינו היכא דזבין שמעא אבל הכא כיון דאמרי מקחו בטל וזה עכשיו אין לו שתין ודרך שתין ישן שהולך לו חוזר עד שתי שנים לפיכך עד ג' שנים מתנה עמו שאם יצא בו אומו שתין עד שתי שנים שיהא מקחו בטל לפי שכבר היה בו המום הזה ולא דאמר: **גיגרא.** כשמעמו זגגיל: **ומרכא.** פקולת סיגי כסף שיצא ממנו במקום שמתיכין אותו בשעת חפירתו מן ההריס וקורין לו קוגילו"ן: **וכריפא.** גפרית: **ושייף ליה בנדפא דאווזא.** וסך אותו בנוצה של אווז: **מתני' ואם ניסא הולד כשר.** האי מגא לאו כרבי מאיר סבירא ליה דאמר עדי חתימה כרתי דלרבי מאיר הוולד ממזר (ו) ולמאן דמוקי לה בגמ' כרבי מאיר איכא למימר דכתב ידו כמאה עדים דמי ולאו כרבי אלעזר סבירא ליה דאמר עדי מסירה כרתי דהא פליג רבי אלעזר בסיפא אלא כיון דכתב ידו הוא וכתב ונתן קיימא ביה ואע"ג דליכא עדי מסירה כשר מדאוריתא ומיהו רבנן פסלינהו דלמא אתי לאכשורי בכתב סופר הלכך לא תיגשא ואם ניסא הוולד כשר ודוקא כתב ידו אבל כתב סופר ואין שם עד הוולד ממזר: **זמן.** תקנתא דרבנן משום בת אחותו כדאמרינן בפ"ק (לעיל דף יז.): הלכך הולד כשר: **אלא עד אחד.** פליגי בה בגמרא') איכא למ"ד אכתב ידו קאי אפילו הכי אשמועינן דלכתחלה לא ורישא אשמועינן דאפי' אין בו עד אם ניסא הוולד כשר ואיכא למאן דאמר אכתב סופר קאי ואפי' הכי הוולד כשר דסופר הוה ליה במקום עד שני: **ר' אלעזר אומר אף על פי שאין עליו עדים.** ואינו כתב ידו: **אלא בכתבילה.** תיקון העולם. שמא ימותו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גירשתיה: **גמ' ומו ליכא.** גיטין פסולין לכתחילה והולד כשר: **והאיכא גט ישן.** דאמרינן לעיל (ג) גגמ' אם ניסת לא תצא: **הכא אלא.** רב ולוי פליגי בה לקמן בשמעתין') **הסס.** אמרינן בגמ' אם נתגרשה תנשא לכתחלה בפרק הזורק (לעיל עט.): **הניחא לרבי מאיר.** דאמר') כל המשנה ממקבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **אלא לרבנן.** מי מתני' דהכא דרבנן היא דתני נמי הכא גט חלא. **הסס חלא.** אפילו לרבנן: **שלוח מלכות.** דאמרינן בהזורק (שם עט.): כתב לשם מלכות כו': **מגיינא דרישא.** שלשה גיטין פסולין: **מגיינא דסיפא.** הרי אלו ג' גיטין פסולין ומשמע מיעוטא הני ותו לא: **הני דאמרן.** ואשמעינן דמתני' ר"מ היא דאמר התם הולד ממזר: **למעוטי הא דתניא.** דהכא הולד ממזר כר' מאיר ואשמעינן מתני' דברייתא מתרצתא היא דאפילו כה"ג משוי ליה ר"מ ממזר: **אי נימא אדרישא.** דליכא שום עד: **אלא אמלעיתא.** שפסול משום זמן מה לי כתב ידו מה לי כתב סופר הרי יש עליו עדיים: ודוקא

אלאפוקי מדבעא מיניה') רבא מרב נחמן דאמר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי: גופו של גט שחרור הרי את בת חורין הרי את לעצמך: אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא דנן מוצדק לעבדו ופטיר ועטיר מן חרורי ומן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא ורשום דאיניש לא אית עלוהי ומנוק' מכל מום ומן שתין דנפיק עד טצהר חדת ועתיק מאי אסותיה אמר אביי גינברא ומרתכא וכבריתא וחלא דחמרא ומשחא דזיתא ונטפיק חיורא ושייפי ליה בגדפא דאווזא: **מתני'** ') שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הוולד כשר ') כתב בכתב ידו ואין עליו עדים ') יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי אלו שלשה גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר רבי ') אליעזר אומר ר"אע"פ שאין עליו עדים אלא שנתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים ') שאין העדים חותמים על הגט אלא מפני תיקון העולם: **גמ'** ותו ליכא והא איכא ') גט ישן התם לא תצא הכא תצא הניחא למ"ד הכא תצא אלא למ"ד הכא לא תצא מאי איכא למימר התם תינשא לכתחל' הכא דיעבד והא איכא ') גט קרח התם הוולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לרבי מאיר ') (דאמר כל המשנה מממבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר) אלא לרבנן מאי איכא למימר התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד הכא תצא מאי איכא למימר במקושר לא קא מיירי והא ') איכא שלום מלכות התם תצא הכא לא תצא הניחא למ"ד הכא לא תצא אלא למ"ד תצא מאי איכא למימר (התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר) מוקים לה כדרבי מאיר והתם הולד ממזר הכא הולד כשר מנינא דרישא למעוטי מאי ומנינא דסיפא למעוטי מאי מנינא דרישא למעוטי הני דאמרן מנינא דסיפא למעוטי הא ') דתניא המביא גט ממדינת הים נתנו לה ולא אמר (לה) בפני נכתב ובפני נחתם יוציא והולד ממזר דברי רבי מאיר וחכ"א אין הולד ממזר כיצד יעשה יטלנו הימנה ויחזור ויתננו לה בפני שנים ויאמר בפני נכתב ובפני נחתם: כתב בכתב ידו ואין עליו עדים: אמר רב כתב ידו שנינו אהייא אילימא ארישא פשיטא כתב ידו קתני ואלא אמצעיתא הרי יש עליו עדים ') אלא אסיפא יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד ודוקא

מן עלולי ומן ערורי מלכא ומלכתא. נראה לר"י דגרסי' ליפכא מן ערורי ומן עלולי מלכא ומלכתא דלשון עלילה שייך במלך וערעורי גבי אאר כל אדם: **רושם.** פי' בקונטרס רושם וסימן שעושין לעבדים ואית ספרים דגרסי ורשו דאיניש פי' שאין עליו מלוה: **מן עלולי מלכא.** כן הוא כמו שפי' בקונטרס כאן דמוכתב למלכות הוי מקח טעות כדאמרי' בהאומנין (ב"מ פ.) ובהמוכר פירות (ב"ב נב:) אמרינן בהדיא דאומר לו הרי אלך לפניך ובפ"ק דקידושין (דף יא.) ובפ' אע"פ (כתובות נח.) גבי סימפון בעבדים ליכא דאמר מאי אמרת ליקטיס מזויין או מוכתב למלכות הנהו קלא אית להו צריך לפרש כמו שפי' ר"ת קלא אית להו ולא אמיתא ולא כמו שפי' בקונטר' התם קלא אית להו וסבר וקביל ומאי דאתקין לכתוב בשטרא לא הוי אלא לשופרא שלא יטעו העולם כמו חרורי דפשיטא שאם משוחרר הוא שהמקח בטל') **עד טצהר.** והא דאמרינן סימפון בעבדים ליכא אי בגברא הא קא חזי ליה אי בגוא לא איכפת ליה היינו במומין שהן עליו עתה אבל באותן שיצאו עליו אחר כך ולא יהיה אז ראוי למיקס קמיה ודאי הוה מקח טעות אף על גב דכי אתי גוונא משכחת סימפון בעבדים איכפת לימוד דהא לא שכיחא: **שלשה גיטין פסולין.** לעיל (דף ג:) פירשתי ומה שפי' בקונטרס דהך משנה לא כרבי אלעזר ולא כר"מ אין נראה דאיכא נגמ' דמוקי לה כר' מאיר. נראה **מוקי** **להא** בר' מאיר. נראה דלא גרסי' ההיא דאמתני' קאי: **מניינא** דסיפא **למעוטי הא דתניא כו'.** כל משניות מפיק מחד מיעוטא ממניינא דרישא והך ברייתא ממניינא דסיפא ואשמעינן דמתרצתא היא ורבינו יאחק אומר דהך ברייתא אילטריכא מיעוטא לחוד לפי שיש תקנה אפי' לר"מ אפילו לכתחלה ליגשא שיוכל ליטלו הימנה וליתנו לה קודם נישואין: **אמר** רב כתב ידו שנינו כו'. דוקא כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד לא אפי' בספרא מודהק דסבירא ליה לרב חתם סופר שנינו כדפירש בקונט' ורבינו חננאל גרים דוקא כתב ידו ועד הוא דפסול ואם ניסאת הוולד כשר אבל כתב סופר ועד אינשא לכתחילה ושמואל אמר אפילו כתב סופר ועד דוקא בדיעבד כשר והתנן כתב סופר ועד כשר ומשני התם בסופר מודהק וגירסא זו אינה בשום ספר ועוד יש לומר דלרב כתב סופר מודהק ועד כשר לכתחילה אבל בסופר שאינו מודהק ועד פסול אפילו בדיעבד: יש

כתב ידו: **אלא בכתבילה לה בפני עדים כשר.** ליגשא לכתחילה: **תיקון העולם.** שמא ימותו עדי מסירה ויבא הבעל ויערער לומר לא גירשתיה: **גמ' ומו ליכא.** גיטין פסולין לכתחילה והולד כשר: **והאיכא גט ישן.** (ג) גגמ' אם ניסת לא תצא: **הכא אלא.** רב ולוי פליגי בה לקמן בשמעתין') **הסס.** אמרינן בגמ' אם נתגרשה תנשא לכתחלה בפרק הזורק (לעיל עט.): **הניחא לרבי מאיר.** דאמר') כל המשנה ממקבע שטבעו חכמים בגיטין הולד ממזר: **אלא לרבנן.** מי מתני' דהכא דרבנן היא דתני נמי הכא גט חלא. **הסס חלא.** אפילו לרבנן: **שלוח מלכות.** דאמרינן בהזורק (שם עט.): כתב לשם מלכות כו': **מגיינא דרישא.** שלשה גיטין פסולין: **מגיינא דסיפא.** הרי אלו ג' גיטין פסולין ומשמע מיעוטא הני ותו לא: **הני דאמרן.** ואשמעינן דמתני' ר"מ היא דאמר התם הולד ממזר: **למעוטי הא דתניא.** דהכא הולד ממזר כר' מאיר ואשמעינן מתני' דברייתא מתרצתא היא דאפילו כה"ג משוי ליה ר"מ ממזר: **אי נימא אדרישא.** דליכא שום עד: **אלא אמלעיתא.** שפסול משום זמן מה לי כתב ידו מה לי כתב סופר הרי יש עליו עדיים: ודוקא

בתוך הגט מימא דין אינה מועלת כלום דהא לר' יוסי כך מועיל זמן הגט כמו מהיום לדבנן ורב הונא ס"ל כר' יוסי ואפ"ה קאמר דלא מהני זמן שהוא כבתיבה דלאחר מיתה שהוא בפה (והם) [וה"ה] הכי לדבנן ורב הונא אע"ג דכתיב מהיום לא מהני לתנאי דהוא ע"פ כדפריש המורה די"ל חזר בו ממה שכתב מהיום ולא נתנו לה אלא שיקנה לאחר מיתה ואין גט לאחר מיתה. וזה הטעם צריך לתת לחבר שהוא יודע מה כתוב בגט אבל ההדיוטות שאין יודעים מה כתוב בו בלתי זה הטעם אינו כלום שהרי אנו מלמדין אותו שיאמר לה הרי זה גיטיך אם מתי הנה כל כונתו היא להקנותו לה לאחר מיתה ומה יודע הוא שבגט כתוב בו מהיום בודאי עיקר הגט אין צריך הבעל לדעת אותו כראוי והבעל יאמר לה הרי זה גיטיך והיא מגורשת ספסר בריתות נתן לה ואינו צריך שיבין הוא דברי הספר שאם היה צ"ל לה דברי הספר כפה היו זקוקין להבינו אלא כיון שאין האשה מתגרשת אלא בספר ולא בדברים אע"פ שאינו יודע מה כתוב בו היא מגורשת באומרו לה הרי זה גיטיך אבל התנאי שתלוי באמירת הבעל מה יועיל לכתבו בגט והבעל לא יבין בו הלכך הטעם שנתן המורה שמא חזר בו אין ראוי לתתו אלא להבר לא להדיוטות ולפיכך תיקן רב שיכתבו

ו) נראה דל"ל אי הוי ניעא אז לא ולכן אנו מיתבין בגנו ולעגלם ואף לאיני מועיל כלום כו'.

שלא יעשום בענין אחר שאם יעשום בענין אחר מה מועלת כתיבתם הלא הן מעידים שקר אלא ודאי העיקר הוא שהם יעשו כך ועל מה שעשו הם אנו מעידים. גם הנה בש"מ צריך לומר מהיום ואנו מעידים שכך אמר. והכי הוא משמעות דברי רב מדקאמר איך פלוני פטר ותריך וזהו לשון עדות שמעידים העדים כי כך היה המעשה: גופו של גט שחרור הרי את בן חורין הרי את לעצמך אתקין רב יהודה בשטר זביני דעבדי עבדא מוצדק לעבדו ופטור ועטור מן חרורי ומן עלולי מלכא ומלכתא ורשום דאיניש לית עילוהי מנוקה מכל מום ומכל שתין דנפיק ביה עד שצהר וחדת ועתיק פי' מוצדק לעבדו דינו פסוק לעבדות שאין שום ערעור במכירה זו ופטיר ועטיר מן חרורי פרוש ומופלג מכל חירות כמו הנפטר מרבו ועטור כמו עטרא שטר חלוקה רק הבמות לא סרו תרגומי' לא עטרא ומן ערורי מלכא ומלכתא פי' מערעור (ועלילות) המלך והמלכה שלא חטא שיהא מוכתב למלכות שאם היה מוכתב למלכות מקחו בטל דדאמרינן בהשוכר בבבא מציעא רושם סימן שעושין על העבדים כדאמרן במס' שבת לא איתא עילויה מאדם אחר חוץ מן המוכר הזה ומנוקה מכל מום ומכל שתין דנפיק ביה עד שצהר מכל שתין שיצא בפניו עד ב' שנים דמאים למיקס קמיה שצהר בלשון פרסי ב' שנים דהאי דאמרי' סמפון בעבדים ליכא היינו היכא דזבין סתמא אבל הכא דאתני מקחו בטל ואלה מוכי שתין קודם שיתגלו עליהם השתינים יש חולי בגופן שמחמת

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ומפס וכו' לגר' מאיר הוולד ממזר (ולמאן דמוקי לה וכו' כמאה עדים דמי) תא"מ וכ"ב נ"ל הגה"ה היא וממוס' דרפ"ק לקמן לפרש כך: (ב) ד"ה והאיכא וכו' לעיל נ"ב דף עט ע"ב:

לעזי רש"י

קוגילו"ן. מרקך (פסולת שנוצרה מזיקוק כסף).

תוספות רי"ד

של שטר מוכיח: ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן היום אי את אשתי ולמחר (אין) את אשתי מהו פי' המורה אע"ג דרב גופיה פסק הלכה כר' יוסי בפ' יש נוחלין הכא אמר לאפוקי מדר' יוסי משום דבעא לאפוקי נפשיה מפליגתא ויש מי שאומר דהדר ביה מההוא ועקרה לדר' יוסי דלית הלכתא כותיה אף בשטרות ויש מי שאומר דלכתחלה לא עבדינן כר' יוסי ואי עבד הלכה כר' יוסי בשטרות אבל לא בגיטין. והנכון בעיני שוהו העיקר שחילוק יש בין שטרות לגיטין כדאמרן לעיל בפ' מי שאחזו כמאי דתנן זה גיטיך אם מתי לא אמר כלום אמר רב הונא וחולצת ולא מתיבמת ושקלינן וטרינן בה טובא ומסקינן דר' יוסי אמר זמנו של שטר מוכיח עליו בין בשטר שלאחר מיתה הוא בתוכו וכן בגט שהוא ע"פ אבל רב הונא פשיט ליה דבשטר הלכה כר' יוסי מפני שהתנאי שלאחר מיתה כתוב בתוכו וגם הזמן כתוב בתוכו אבל בגט שהזמן כתוב בתוכו והתנאי שלאחר מיתה אמר לה על פה מספקא ליה אי הלכה כר' יוסי בהא שיועיל זמנו של גט שהוא כתוב לתנאי דלאחר מיתה שהוא בפה ומ"ה אמר חולצת ולא מתיבמת ורב הונא דפסיק הלכה כר' יוסי מרב פשטו ליה כדאמרי' התם א"ל הכי אמר רב הלכה כר' יוסי וכמו שרב הונא חולק בין גט לשטר דבשטר פסק הלכה כר' יוסי ובגט לא ה"ה הכי נמי חולק רב אע"ג דפסק הלכה כר' יוסי בשטרות בגטין לא נראו לו דבריו ומ"ה אמרינן לאפוקי מדר' יוסי ולא ק' דידיה אדידיה. והתקין שיכתבו בגיטין כך כדי שיהו רגילין להרגיל את ש"מ לומר כך בשעה שנותנו לה מהיום אם מתי אבל אם השכיב מרע לא אמר בפיו מהיום הכתיבה שאנו כותבין

תוספות רי"ד (המשך)

בו מיומא דין שיעידו העדים כי כך אמר הבעל בשהיה ש"מ כדי שיהיו ברירין ללמד ש"מ לומר כך שאם לא יאמר כך נמצא שמעידין עדות שקר (ויגיד עליו דינו) ולעלם לאפוקי מדבעא מיניה רבא מרב נחמן אילו אמר הבעל היום אי את אשתי ולמחר את אשתי ') ואנו כותבין גט ולעלם מועיל כלום אלא תקן שיכתבו כך כדי להרגילם בכך שאם הבעל רוצה לומר היום אי את אשתי ולמחר את אשתי שישתקו ליתן גט לצמיתות כמו שכותבים בגט ולעלם ותהא עדותן קיימת הה"ה הכי נמי מיומא דין ולעלם תקן לכותבו בגיטין בעבור ש"מ שיתן גט לאשתו בתנאי אם מתי שיהו מרגילים אותו לומר מהיום ולא יסמכו על זמן שכתבו בגט כר' יוסי ותהא עדותן קיימת שכותבין בגט מהיום ודומה זה למאי דאמרי' בפ' ההזב אמר רב ששת בריה דרב אידי כמאן כתבי' האידנא במנא דכשר למקנייא ביה במנא לאפוקי מדרב ששת דאמר קונין בפירות. דכשר לאפוקי מדשמואל דאמר קונין במורינא. למקניא לאפוקי מר' לוי דאמר קונין בכליו של מקנה ביה למעוטי מטבע שכל זה שאנו כותבין בשטרות הוא כדי להרגילם

מוסף רש"י

שלשה גיטין פסולין. לכתחילה (לעיל ג.) ליגשא בו (רשב"ם ב"ב קעו.). **כתב בכתב ידו.** ידי הבעל (לעיל ג.). **ואין עליו עדים.** אלא שנמסר לה בפני עדים, דעדי מסירה כרתי לה בדיעבד (רשב"ם ב"ב קעו.). **ואין בו זמן.** בלחה זמן נכתב (לעיל ג.). **ואין בו אלא עד אחד.** וכתב ידי סופר (שם). **וגובה מנכסים משועבדים.** כלומר ואם שטר מלוה הוא אותו השטר הכתוב בכתב ידו ואין בו עדים אלא שמעמו בפני עדים גובה מנכסים משועבדים (ב"ב שם). **גט קרח.** נראה רש"י לעיל פא ב. **המביא גט ממדינת הים.** לאשה, שנשאו בעלה אלא להוליכו לגרש, הבריהו לומר בפני נכתב ונחתם, והתם מפרש לפי שאין בקיאין לשמה ואין עדים מצויין לקיימו (ב"מ נה.). **יוציא.** מי שנשאה על ידי גט זה (שם ולעיל ה.).

עין משפט נר מצוה

מג א מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' ט סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קלו סעיף ה:

מד ב מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' כ:

מה ג מיי' שם הל' כה סמג שם טוש"ע אה"ע סימן קמו סעי' ח.

מו ד מיי' שם פ"א הל' טו סמג שם טוש"ע אה"ע סי' קלג סעיף ח:

מז ה מיי' שם הל' כד ופ"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע שם:

ו [טוש"ע שם סי' קמח סעיף ח]:

מח ז מיי' שם פ"א הל' יד סמג שם טוש"ע שם סימן קל סעיף כ:

ישׁ לה בנים לא תצא כו'. וא"ת מאי פריך לעיל הניחא למ"ד לא תנא אלא למ"ד תנא מאי איכא למימר ומאי קושיא נימא דבשלוס מלכות אפילו יש לה בנים תצא וי"ל דבשלוס מלכות נמי כיון דלרבנן הולד כשר יש לה בנים לא תצא:

זרק לה קדושין ספק קרוב בו'. כפ' ד' אחין (יבמות ל:) דייק ואילו בגירושין ספק קרוב לו כו' לא קתני ומפרש לה:

כל העופות פוסלין במי חטאת. טעמא משום שתא מיומו בכלי אבל משום מלאכה אין נפסל אחר קידוש כדאמרינן בספרי ובמס' פרה (פ"ד מ"ד) ומיהו משום היסח הדעת נראה דנפסלין לאחר קידוש ובמקוש אחר האמרתי מ): וליתכשר

ודוקא כתב ידו ועד אבל כתב סופר ועד לא ושמואל אמר אפי' כתב סופר ועד שהרי שנינו מ) כתב סופר ועד כשר ורב מי דמי התם תינשא לכתחילה הכא דיעבד ושמואל לא קשיא הא בספרא דמובהק והא בספרא דלא מובהק וכן אמר ר' יוחנן מ) (כתב ידו שנינו) אמר ליה רבי אלעזר הרי יש עליו עדים אמר ליה אסיפא זימנין אמר רב תצא זימנין אמר רב לא תצא הא כיצד יש לה בנים לא תצא אין לה בנים תצא מתיב מר זוטרא בר טוביה נ) וכולן שהיו בהן ספק קידושין או ספק גירושין הרי אלו חולצות ולא מתיבמות כיצד ספק קידושין זרק לה קידושין ספק קרוב לה ספק קרוב לו זהו ספק קידושין ספק גירושין כתב בכתב ידו ואין עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד הרי זה ספק גירושין ואי אמרת לא תצא צרתה אתיא ליבומי תתיבם ואין בכך כלום חששא דרבנן היא לוי אמר לעולם לא תצא וכן אמר ר' יוחנן נ) לעולם לא תצא וכן אמר להו ר' יוחנן לבני ר' חלפתא דמן נ) הונא הכי אמר אבוכון נ) לעולם לא תצא וקרצית שבעמיר אינה פוסלת במי חטאת מאי קרצית אמר אביי דידבתא דביני כיפי מתיב רב דניאל בר רב קטינא נ) כל העופות פוסלין במי חטאת חוץ מן היונה מפני שמוצצת ואם איתא ניתני חוץ מיונה וקרצית לא פסיקא ליה דגדולה לא פסלה וקטנה פסלה ועד כמה אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' אמי עד כזית: ר' אלעזר אומר אף על פי וכו': נ) אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' אלעזר בגיטין כי אמריתה קמיה דשמואל נ) אמר נ) אף בשטרות ורב סבר בשטרות לא הא קתני וגובה מנכסים משועבדים רבי אלעזר תרתי אמר ורב סבר כוותיה בחדא ופליג עליה בחדא וכן אמר ר' יעקב בר אידי אמר ר' יהושע בן לוי הלכה כר' אלעזר בגיטין ורבי ינאי אמר אפילו ריח הגט אין בו ורבי ינאי לית ליה דר' אלעזר הכי קאמר לרבנן אפילו ריח הגט אין בו וכן אמר ר' יוסי בר' חנינא אמר ריש לקיש הלכה כרבי אלעזר בגיטין ור' יוחנן אמר אפילו ריח הגט אין בו לימא ר' יוחנן לית ליה דר' אלעזר הכי קאמר לרבנן אפילו ריח הגט אין בו שלח ליה ר' אבא בר זבדא למרי בר מר בעי מיניה מרב הונא הלכה כר' אלעזר בגיטין או אין הלכה אדהכי נח נפשיה דרב הונא אמר ליה רבה בריה הכי אמר אבא משמיה נ) דרבא הלכה כר' אלעזר בגיטין ורבותינו הבקיאין בדבר הלכה משום רבינו אמרו הלכה כר' אלעזר בגיטין דאמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כר' אלעזר בגיטין איכא דאמרי וחברינו הבקיאין בדבר הלכה ותלמידי רבינו משום רבינו אמרו הלכה כרבי אלעזר בגיטין דאמר רב חסדא אמר רב חמא בר גוריא אמר רב הלכה כרבי אלעזר בגיטין וכן כי אתא רבין אמר ר' אלעזר אמר רב הלכה כרבי אלעזר בגיטין: **מתני'** ישנים ששלחו שני גיטין שוין נ) ונתערבו נותן שניהם לזו ושניהם לזו לפיכך אבד אחד מהן הרי השני בטל חמשה שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש פלונית ופלוני פלונית והעדים מלמטה כולן כשרין וינתן לכל אחת ואחת היה כותב טופס לכל אחד ואחד והעדים מלמטה את שהעדים ניקרין עמו כשר: **גמ'** מאן תנא אמר ר' ירמיה דלא כר' אלעזר דאי ר' אלעזר נ) כיון דאמר ח) עדי מסירה כרתי הא לא ידעי בהי מינייהו קא מגרשה אביי אמר אפי' תימא ר' אלעזר אימא דבעי ר' אלעזר כתיבה לשמה נתינה לשמה מי בעי: חמשה שכתבו כלל כו': היכי דמי כלל היכי דמי טופס אמר רבי יוחנן ט) זמן אחד לכולן זהו כלל זמן לכל אחד ואחד זהו טופס וריש לקיש אמר אפילו

(נב) בספר המקנה: **אפי' כשטרות.** דהתם עלה טובה קמ"ל מפני תיקון העולם: **והא קתני.** מתניתין: **גובה מנכסים משועבדים.** אם שטר הוא אז גם זה גובה כתובה מנכסים משועבדים דתנן בכתובות (דף פט.) הוליאה גט ואין עמו כתובה גובה כתובתה: **תרתי אמר.** בגיטין ושטרות: **ריח הגט.** ליפסל בכהונה להתמיר וכל שכן להתיר: **ורבותינו הבקיאין בדבר הלכה.** הגן דמפרש ואזיל רב חמא בר גוריא: **משום רבינו.** רב: **חברינו.** רב חסדא: **מתני' שני גיטין שוין.** בשמותיהן: **הרי השני בטל.** דלא ידעינן דמאן נינהו: **טופס לכל אחד ואחד.** בגמ' מפרש לה: **אם שהעדים נקריס עמו.** היינו תחתון אבל לא בעליונים פסולים שמא לא העידו אלא על האמרון: **גמ' מאן תנא.** דקתני דאיכא תקנתא בנותן שניהם לזו ושניהם לזו: **דלא כר' אלעזר.** אלא כר' מאיר הלכך כל אחת מהן מתגרשת בשלה שהרי בא לידה ועדיו מתומים בו ור' מאיר כיון דלא בעי עדי מסירה שפיר דמי דהא כל גיטין נמי משתמעו העדים אין יודעין למי ינתן: **הא לא ידעי.** עדי מסירה בהי מינייהו מיגרשא ואין זו נתינה לשמה מבוררת ורבי אלעזר כיון דתמיהה לשמה לא בעי על כרחיך לשמה דכתיב בקרא אכתב ונתן קאי: אפילו

הים וכשתבוא האשה להנשא בגט זה שאינו חתום לא נאמין לה שהבעל כתבו ונתנו לה דדילמא היא כתבה ליה אבל אם הגט חתום עדי הגט מוכיחים שהבעל כתבו וחתמו שבלי רשותו לא היו העדים חותמין ובודאי ח) ביד הבעל חתמוהו ואחרי שעתה יוצא מיד האשה בודאי הבעל נתנו לה ולא חיישינן שמא כתב ליתן ולא נתן ונפל ממנו ומצאהו כי היכי דאמרי בכל שטר מלוה דנפיק מתותי יד המלוה או שטר מכר דנפיק מתותי ידא דלוקח אלא ודאי הבעל נתנו לידה וכשנתנו לה בכשרון נתנו לה בפני עדי מסירה והילכך נאמנת האשה לומר בפני פלוני ופלוני נתנו לי והלכו להם למדינת הים אבל ט) מכיון שנתן לה בעלה הגט אינה מוציאה עדי מסירה ואינה מגורשת דאמר' בינו לבינה נתנו לה. אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' אלעזר בגיטין כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף בשטרות: ורב סבר בשטרות לא והא קתני וגובה מנכסים משועבדים ר' אלעזר תרתי אמר ורב סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא וקי"ל הלכה כשמואל בדיני: **מתני'** ב' שששלחו ב' גיטין שוין ונתערבו נותן שניהם לזו ושניהם לזו לפיכך אם אבד א' מהן הרי השני בטל. ה' שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את פלונית ופלוני פלונית והעדים מלמטה כשרים ונינתן לכל אחד ואחד: היה כותב טופס לכל אחד ואחד והעדים מלמטה את שהעדים נקראים עמו כשר: ה"ד כלל וה"ד טופס א"ר יוחנן זמן אחד לכולן זהו כלל זמן לכל אחד ואחד זהו טופס וריש לקיש אמר

מט א מיי' פ"ח מהל' גירושין הלכה יד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קל סעיף כ:

נ ב מיי' פ"ו מהל' יבום הל' ז סמג עשין נח טוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף ו:

נא ג מיי' פ"ח מהל' גירושין הל' יד ופ"י הלכה ב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קכ ס"ח ופ' קנ ס"ח:

נב ד מיי' פ"ט מהל' פרה אדומה הל' יב סמג עשין רלג:

נג ה מיי' פי"ח מהל' מלוה ולוה הל' ב סמג עשין לד טוש"ע מ"מ סי מ סעי' ב וסי' נח סעי' ז:

נד ו מיי' פ"ג מהל' גירושין הל' יב סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קנב סעיף ג:

נה ז מיי' פ"ד מהלכות גירושין הל' יח סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סי' קל סעי' ט:

נו ח מיי' פ"ח מהלכות גירושין הל' יח סמג סס טוש"ע סס סעיף ו וסימן קנב סעיף ח:

נז ט מיי' סס פ"ד הל' יח סמג סס טוש"ע סס סי' קל סעי' ט:

גליון הש"ס

מתני' ונתערבו נותן שניהם. עיין טורי חגן ר"ה מ ע"ח ד"ה ומס קול:

תוספות רי"ד

אותו חולי עתידין לצאת הלכך אע"פ שלא היו השחינים עליו בעת שמכרו כיון שיצאו בו עד ב' שנים אינלי מילתא שכבר היה נולד החולי בגופו מקודם לכן ולא היה ניכר לבני אדם ומאז היה המקח טעות: **מתני'** ג' גיטין פסולים ואם נשאת הולד כשר כתב בכתב ידו ואין עליו עדים יש עליו עדים ואין בו זמן יש בו זמן ואין עליו אלא עד אחד הרי אלו ג' גיטין פסולים ואם נשאת הולד כשר ר' אלעזר אומר אע"פ שאין עליו עדים אלא נתנו לה בפני עדים כשר וגובה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין על הגט אלא מפני תיקון העולם. פי' כתב בכתב ידו שהוא כך' עדים הולד כשר ולכתחלה פסול דלמא אתיא לאינסובא בכתב ידי סופר דעלמא כלא עדים וסתם מתניתין ר' מאיר הוא דבעי עדי חתימה יש עליו עדים ואין בו זמן הוא פסול מדרבנן גזירה משום בת אחותו או משום פירי הלכך לכתחלה לא תנשא בו ואם נשאת הולד כשר. יש בו זמן ואין עליו אלא עד אחד גם זה פסול מדרבנן כדמפרש לקמן ור' אלעזר מכשיר אע"פ שאין עליו עדים כלל דקסבר עדי מסירה כרתי ולא בעי עדי חתימה. ומקשה ותו ליכא גיטין דפסולין לכתחלה והולד כשר והאיכא גט ישן התם א' נתגרשה בו לא תצא הכא באלו ג' גיטין אע"פ שהולד כשר תצא הניחא למ"ד תצא אלא למ"ד לא תצא מאי איכא למימר פי' פלוגתא דאמוראי היא לקמן בשמעתין: התם בגט ישן אם נתגרשה בו תנשא לכתחלה הכא לכתחילה לא תנשא ואם נישאת לא תצא: והאיכא גט קרח התם הולד ממזר הכא הולד כשר הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר התם אפילו לרבנן תצא הכא לא תצא: והא איכא שלום מלכות התם הולד ממזר הכא הולד כשר. הניחא לר' מאיר אלא לרבנן מאי איכא למימר התם אפילו לרבנן תצא הכא לא תצא: יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד אמר רב ל"ש אלא דוקא כתב ידו ועד אחד אבל כתב סופר ועד לא. פי' דלא תימא כיון דאיכא כתב ידו סגי לן בעד א' וליתכשר לכתחלה אלא אף זה פסול מדרבנן: ושמואל אמר אפילו כתב סופר ועד כשר שהרי שנינו כתב סופר ועד כשר. ורב מי דמי התם תני לה תנשא הכא דיעבד אלא חתם סופר שנינו אבל לעולם בכתב סופר ועד פסול ושמואל אמר לא ק' הא בספרא מובהק הא בספרא דלא מובהק פי' אם היה הסופר מובהק וסופר לכל העיר מועלת כתיבתו כמו החתימה עצמה וכשר לכתחלה דאמרינן בודאי הסופר שכתב הגט הוא היה עד שני אבל אם הסופר אינו מובהק סברו העולם כיון שאינו חתום לא היה כשר לעדות דשמא עבד או אשה או א' מקרובי האשה כתבו שאינו כשר לעדות ולא יתקיים הגט זה אלא בעד א' ואתו לאכשורי עד א' בגיטין: וכן א"ר יוחנן כתב ידו שנינו וקי"ל דרב ושמואל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן כ"ש הכא דקאי רב

ח) נראה דל"ל ובודאי שע"פ דברי הבעל חתמוהו וכו'. ט) אולי ל"ל אבל בלא עדי חתימה אפילו ידוע שנתן לה בעלה הגט ואינה מציאה עדי מסירה אינה מגורשת וכו'.

מוסף רש"י

כתב סופר ועד. כתב סופר את הגט וחתם עד אחר, כשר (לעיל סו:). וכולן. ט"ו עריות, שהיו בהן. לאחיו המת, ספק קידושין או ספק גירושין. היא נראה ספק צרת עריה, דלמא לאינרשה עריה, ולגני קידושין דלמא לא מיקדשה, הרי אלו. הצרות, חולצות. אלא מפטרן בולא כלום דלמא לאו צרת עריה היא, ולא מתייבמות. דלמא צרת עריה היא (יבמות ל:). ספק קרוב לו. שהיו מ' אמות מקומאמות בינייהו בר"ה וד' אמות קונות שם חוקק, ספק כד' אמות הקרוב לה, ספק כד' אמות הקרוב לו (שם). **כתב בכתב ידו.** דקי"ל (ב"ב קעב:) הוא"ל עליו כתב ידו שהוא מייב לו, גובה מנכסים בני חורין, אלמא כתב ידו אלא עדים מלוה היא (יבמות ל:). **יש עליו עדים ואין בו זמן.** כתוב, או יש בו זמן ואין בו אלא עד אחד זהו ספק גירושין, דלמרינן ג' גיטין פסולין ואם נשאת הולד כשר ואלו הן כתב בכתב ידו כו', וה"ל חולצת צרתה כיון דגיטא הוא דאם ניסת הולד כשר, ולא מתייבמת כיון דלאו גיטא מעליא הוא דקרי לה פסול לכתחילה הלכך אי שרית ליה אמרי אינשי צרת עריה מתייבמת (שם). **פוסלין במי חטאת.** אם שתו מהן מפני שאין מוצלין אלא מגגיהן פיהן לאחר שקולעות את המים והמים נופלים מפיהם והרי הן כמו שנעשה בהם מלאכה דקי"ל (לעיל נג.) שהמלאכה פוסלתן, חוץ מן היונה מפני שמוצצת. ובאלו הנזכרים לא נעשה מלאכה (חולין סב.).

תוספות רי"ד (המשך)

כו' יוחנן וכתבא דספרא לא מהני מידי: הרי אלו ג' גיטין פסולין דמנין אמר רב תצא דזמנין אמר רב לא תצא הא כיצד יש לה בנים לא תצא אין לה בנים תצא: ולוי אמר לעולם לא תצא וכן אמר ר' יוחנן לעולם לא תצא וכן הלכה: ר' אלעזר אומר וכו' וגובה האשה כתובתה בגט זה מנכסים משועבדים שאין העדים חותמין וכו' פי' ר' אלעזר לא בעי עדי חתימה כלל כי אם עדי מסירה ואם אין שם עדי מסירה כיון שנתנו לה בינו לבינה אע"פ שיש שם עדי חתימה אינו כלום דעדי מסירה כרתי ולמה נהגו העולם להחתים עדים בגט אלא מפני תיקון העולם שמא האשה לא תנשא עכשיו ועדי מסירה ימותו או ילכו להם למדינת הים ואם יבא אחר ויאמר לה שהבעל כתבו ונתנו לה דדילמא היא כתבה ליה אבל אם הגט חתום עדי הגט מוכיחים שהבעל כתבו וחתמו שבלי רשותו לא היו העדים חותמין ובודאי ח) ביד הבעל חתמוהו ואחרי שעתה יוצא מיד האשה בודאי הבעל נתנו לה ולא חיישינן שמא כתב ליתן ולא נתן ונפל ממנו ומצאהו כי היכי דאמרי בכל שטר מלוה דנפיק מתותי יד המלוה או שטר מכר דנפיק מתותי ידא דלוקח אלא ודאי הבעל נתנו לידה וכשנתנו לה בכשרון נתנו לה בפני עדי מסירה והילכך נאמנת האשה לומר בפני פלוני ופלוני נתנו לי והלכו להם למדינת הים אבל ט) מכיון שנתן לה בעלה הגט אינה מוציאה עדי מסירה ואינה מגורשת דאמר' בינו לבינה נתנו לה. אמר רב יהודה אמר רב הלכה כר' אלעזר בגיטין כי אמריתה קמיה דשמואל אמר אף בשטרות: ורב סבר בשטרות לא והא קתני וגובה מנכסים משועבדים ר' אלעזר תרתי אמר ורב סבר לה כותיה בחדא ופליג עליה בחדא וקי"ל הלכה כשמואל בדיני: **מתני'** ב' שששלחו ב' גיטין שוין ונתערבו נותן שניהם לזו ושניהם לזו לפיכך אם אבד א' מהן הרי השני בטל. ה' שכתבו כלל בתוך הגט איש פלוני מגרש את פלונית ופלוני פלונית והעדים מלמטה כשרים ונינתן לכל אחד ואחד: היה כותב טופס לכל אחד ואחד והעדים מלמטה את שהעדים נקראים עמו כשר: ה"ד כלל וה"ד טופס א"ר יוחנן זמן אחד לכולן זהו כלל זמן לכל אחד ואחד זהו טופס וריש לקיש אמר

ב) [לעיל סו: וש"נ: לקמן פז:], ג) ס"א ל"ג, ד) [עי' תוס' לעיל ד. ד"ה ר"ל], ה) [לעיל ד.] כתובות לד:, ו) [עי' תוס' לעיל ד. ד"ה דקי"ל], ז) [לעיל ד.] כתובות לד:, ח) [עי' תוס' לעיל ד. ד"ה דקי"ל], ט) [ל"ל דרב], י) [לעיל ע: וש"נ וע' תוס' לעיל ד. ד"ה דקי"ל ותוס' כד: ד"ה לאיזו], כ) [דף פח.], ל) [פרה פ"ט מ"ג], מ) [וע' תוספות פסחים יח. ד"ה בטלו],

אפילו זמן אחד לכולן נמי הוי טופס. לכל אחד ואחד לפסול העליונים ו)(ג"כ כי כתבו אים פלוני מגרש פלונית ופלוני פלונית) הואיל והזכיר שם אים ואשה יחד לכל אחד ואחד הוי כל חד גט לעצמו ונמצא אחרון מפסיק בעדות ואין עדים מעידים אלא עליו: **לר' יוחנן דאמר כו'.** הואיל וכל אים ואשה נכתבים לבד לבד אמאי כולן כשרים: **על שאילת שלום תמומו.** ולא על הגט: **שאלו.** בשלומו: **פסול.** דהוי מלתא באפי נפשיה ומפסקת: **זמן לכל אחד ואחד.** קא סלקא דעתין ביום שנכתב זה לא נכתב זה: **מאי איריא.** דמפסלי עליונים משום דאין העדים נקראים עמה: **ותיפוק ליה.** דהוו כולהו בר מבתרא נכתבו ביום ונתמנו לאחר זמן שהרי לא חתמו העדים עד שנכתב האחרון. נחתם בלילה ולא דוקא אלא משום ליצנא דמתני' נקט ליה דתנן בפרק שני (לעיל ח.) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול וכ"ש למחר או ליומא אוחרא: **בחד בשבא.** גירש פלוני פלונית והדר כתב בחד בשבא גופיה גירש פלוני פלונית דהשתא לא מיפסלי קמאי אלא משום הפקקה: **דהדר כתב הכי כו'.** דהוו להו כל חד באפי נפשיה ומיהו אהני לישני קמאי לאשמועינן שהעדים ידעו בכל הגיטין הללו: **ומאי שנא הא מהא דתניא כו'.** ועבד גמר לה לה מאשה ז) ולא פסלינן להו משום ולא לה ולחברתה (ב) שאחרר שניהם בבת אחת ודמי לקמייתא דריש לקיש אמו פלוני ופלוני גירשו נשיו פלונית ופלונית ואמאי בעי למיהדר ומכתב פלוני גירש פלונית ופלוני פלונית הא הכא כתב כל נכסי לפלוני ופלוני עבדי וקתני קנו כל הנכסים ונמצא כל אחד חציו בן חורין וחציו עבד לחברו ומשחררים זה את זה תלמוד גט ח): **ולאו אוקימנא.** בפרק השולח גט ט): **בשני שטרות.** שכתב בשטר כל נכסי לפלוני עבדי ובשטר השני כל נכסי נתונים לפלוני עבדי ומסרן להן בבת אחת שלא קדם זה לזה הלכך קנו שניהם דהאי אמר כולהו דידי והאי אמר כולהו דידי: **אים פלוני כו'.** היינו כרבי יוחנן דלא קתני אמו פלוני ופלוני גירשו כו': **ורישׁ לקיש.** אמאי קתני בהך דמסייעא ליה זמן לכל אחד ואחד כו' את שהעדים נקראין עמו כשר בלאו זמן לכל אחד ואחד נמי פסילי עליונים: **אבל הכא דערבינהו מעיקרא.** דהא דקתני זמן לכל אחד ואחד כגון דכתב הכי כדקתני ריש אמו פלוני ופלוני גירשו נשיו פלונית ופלונית פלוני גירש פלונית באחד בשבא דכיון דערבינהו מעיקרא אי לא הדר אפסקינהו בזמן לא מיפסקי: **מתני' שני גיטין שכתבן זה בלד זה.** כרוחב המגילה: **שניים עבריים כאים מתחתם.** הראשון לתחת השני שם העד תחת הראשון ושם אביו תחת השני וכן עד שני תחתיו וחזרו וחתמו תחתיהן שני ישראלים יוצים הדריס באחרן יון ובאשון יוצים כדרך הזו אבל תחתיהם היוצים אינה נקראת בתחתיהם העבריים שכשהיוני חותם יוסף בן שמעון בן יוסף שכך מתפרשת חתימתן יוסף בן שמעון כלומר בנו של יוסף שמעון ונמצא שם העד חתום על גט שני ושם אביו חתום על הראשון הלכך על כרחך היוצים תחת השני חתמו

גט	גט
לאוכן	בן יעקב עברי
קטת	בן לוי עברי
יוסף	בן שמעון יוני
נפתלי	בן יחגאל יוני

כזה ט): **אם שהעדים הראשונים נקראים עמו כשר.** אם העבריים חתומים למעלה הימיני כשר ואם היוצים חתומים למעלה השמאלי כשר ובגמרא פריך אידך אמאי מיפסל: **עד אחד עברי ועד אחד יוני ועד אחד עברי ועד א' יוני באים מתחתם זה לתחתם זה.** עד עברי ועד יוני באים מתחת גט הימין לתחת גט השמאל ועד עברי ועד יוני עוד תחתיהן באין מתחת השמאל לתחת גט הימין כגון שהיוני הראשון חתם תחת השמאל ועד י) בסוף שיטה וחזר וחתם בן שמעון בראש שיטה שניה תחת הימיני נמצא שמו תחת הימיני דהכי מיפרשה חתימה דידהו בנו של יוסף שמעון נמצא שמתחת גט הימין בא לתחת גט השמאל אם אביו על השמאל ושמו על הימין והעברי השני חתם שמו תחת גט השמאלי בסוף שיטה ושם אביו תחת הימיני בראש שיטה שמתחתיה [שלא כדרכו] נמצא בא מתחת גט שני לתחת גט ראשון והיוני השני חתם תחתיו כדרכו בשיטה אחת יחגאל בן תחת הראשון ונפתלי תחת השני נמצא שמו חתום על השני: **שניים פסולים.** ובגמרא מפרש טעמא: **גמ' וליתכשר קמא בראובן ובהרא בבן יעקב עד.** ויוכשרו שניהם על ידי שני עדים ראשונים: **דהא תנן.** במתניתין בפירקין: **וליתכשר האי בראובן בן. דמשמע אי בנו של ראובן כדרך פירוש חתימת היוצים וזה שתחת השני אים אחר היה ומתניתין דוקא נקט אים פלוני עד דהיכא דלא חתם פלוני בן פלוני בעינן עד: דלאו יעקב הוא.** אלא (ד) של זה בנו היה:

ולמא

ולית כשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד. תימה לר"י היכי ליתכשר בראובן הא לא תנא אלא אים פלוני עד כשר אבל אים פלוני בנא עד לא תנא ומור"י דפשיטא ליה דראובן קאי אבן יעקב עד דבתריה והוי כאילו כתב בהדיה דראובן עד:

ולית כשר האי בראובן והאי ביעקב עד. פירש בקונטרס דראובן בן משמע אי בנו של ראובן כדרך פירוש חתימת יוצים וזה שחתם תחת השני אים אחר היה ושמו יעקב ולפירושו שפי' שחתם כחתימת יוצים בתנא פירש שיעקב הוא אים אחר שיוכל לפרש הוא יעקב הוא עצמו בן ראובן ופירוש דמוק לומר שהעברי חתם כדרך חתימת יוצים ונראה לפרש דראובן בן דקאמר הוא בן יעקב ולא אם ראובן לכתוב שם יעקב אביו לפי שהוא כתוב וחתום על גט שני ונקלא יפה ראובן בן יעקב: **דידעינן ביה בהאי חתימת ידא דלאו דיעקב.** משמע דבסתמא היה לנו לתלות ביעקב אע"ג דבעי קיוס חותמין מסתמא השלים שאומר בפני נכתב וכו' מכיר חתימת ידו אי נמי איכא למימר דמיירי בא"י דאין צריך קיוס חותמין כיון שאין עליו עוברים:

ולמא

אפילו זמן אחד לכולן נמי הוי טופס אלא היכי דמי כלל דכתב אנו פלוני ופלוני גירשנו נשותינו פלונית ופלונית מתקיף לה רבי אבא לר' יוחנן דאמר זמן אחד לכולן זהו כלל ליחוש דלמא כי חתמו סהדי אבתרא הוא דחתימי מי לא [6]תניא [1]עדים חתומין על שאילת שלום בגט פסול חיישינן שמא על שאילת שלום חתמו לאו איתמר עלה א"ר אבהו [2]לדידי מפרשא לי מיניה דרבי יוחנן שאלו פסול ושאלו כשר ה"נ [3]דכתיב ביה פלוני ופלוני ופלוני ותו לרבי יוחנן דאמר זמן לכל אחד זהו טופס מאי איריא משום טופס ותיפוק ליה דהוה ליה נכתב ביום ונחתם בלילה א"ל מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי הכי אמרינן משמיה דרבי יוחנן [7]דכתיב בהו בחד בשבא בחד בשבא א"ל רבינא לרב אשי לריש לקיש דאמר זמן אחד לכולן נמי טופס הוי (6) והיכי דמי כלל דכתיב ביה הכי אנו [8]פלוני ופלוני גירשנו נשותינו פלונית ופלונית נמצאו שתי נשים מתגרשות בגט אחד והתורה אמרה וכתב לה [9]ולא [10]לה ולחברתה [11]דהדר כתב פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית א"ל רבינא לרב אשי ומאי שנא מהא [12]דתניא הכותב כל נכסיו לשני עבדיו קנו ומשחררין זה את זה ולאו אוקימנא בשני שטרות תניא כוותיה דר' יוחנן תניא כוותיה דריש לקיש תניא כוותיה דר' יוחנן חמשה שכתבו בתוך הגט איש פלוני מגרש פלונית ופלוני פלונית ופלוני פלונית וזמן אחד לכולן והעדים מלמטה כולן כשרים ותנתן לכל אחת ואחת זמן לכל אחד ואחד והעדים מלמטה [13]את שהעדים נקראים עמו כשר ר' יהודה בן בתירא אומר אם יש ריוח ביניהן פסול ואם לאו כשר שאין זמן מפסיקן תניא כוותיה דריש לקיש חמשה שכתבו כלל בתוך הגט אנו פלוני ופלוני גירשנו נשותינו פלונית ופלונית פלוני גירש פלונית ופלוני גירש פלונית וזמן אחד לכולן והעדים מלמטה כולן כשרין ותנתן לכל אחת ואחת זמן לכל אחד ואחד וריוח לכל אחד ואחד והעדים מלמטה את שהעדים נקראין עמו כשר ר"מ אומר אע"פ שאין ריוח ביניהם פסול שהזמן מפסיקן וריש לקיש מאי איריא זמן לכל אחד ואחד הא אמר זמן אחד לכולן נמי טופס הוי הני מילי היכא דלא ערבינהו מעיקרא אבל הכא דערבינהו מעיקרא אי פליג להו זמן אין אי לא לא: **מתני'** [14]שני גיטין שכתבן זה בצד זה ושנים עדים עברים באים מתחת זה לתחת זה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר [15]ועד אחד יוני ועד אחד עברי ועד אחד יוני באין מתחת זה לתחת זה שניהם פסולין: **גמ'** [16]וליתכשר האי בראובן והאי בבן יעקב עד דהא תנן בן איש פלוני עד כשר דכתב ראובן בן אקמא ויעקב עד אבתרא וליתכשר האי בראובן בן וליתכשר האי ביעקב עד דהא תנן איש פלוני עד כשר [17]דלא כתב עד ואיבעית אימא [18]לעולם דכתב עד ודידעינן בהא חתימה דלאו דיעקב הוא

ודלמא

מסורת הש"ס

ז) ב"ב קנו. [תוספ' פ"ז], ב) [קדושין יד.], ג) [ע' תוס' עירובין עו: ד"ה ורבנן ותוס' לעיל כא: ד"ה בכתיבה], ד) לעיל מב., ה) [תוספות על זה לקמן ע"ב], ו) ברש"י באלפסי ליתא לכל זה, ז) [לעיל לט:], ח) [לעיל מב.], ט) [הנלפע בדפוס וילנא הוא בטעות וליור זה לור לפי הכמ"ר], י) ס"א ברא"ש,

הגהות הב"ח

(א) גמ' טופס הוי אלא היכי דמי: (ב) רש"י ד"ה ומאי שנא וכו' כששחרר: (ג) ד"ה עד אחד עברי וכו' תחת השמאלי יוסף בן בסוף שיטה וחזר וחתם שמעון כל"ל: (ד) ד"ה דלאו יעקב הוא אלא בנו של זה היה:

מוסף רש"י

הכותב כל נכסיו לשני עבדיו. שכתב שני שטרות, כל נכסיו לזה וכל נכסיו לזה, וחיכה לשלים אחד בבת אחת לשניהם, דפליגי אלא קדם אחד לחבירו, קנו ומשחררין זה את זה. לפי שכל אחד זכה בחלי מכירו (לעיל מב.).

תוספות רי"ד

אפילו זמן אחד לכולן זהו טופס. ה"ד כלל דכתיב ביה הרי אנו פלוני ופלוני גרשנו נשותינו פלונית ופלונית. מתקיף לה ר' אבא לר' יוחנן דאמר זמן אחד לכולן זהו כלל ליחוש כי חתימי שהדי אבתרא הוא דחתימי פי' הואיל וכל שם איש ואשה נכתבים לבד דילמא דעדים אבתרא חתימי ולא אכולהו מי לא תניא עדים החתומים על שאלת שלום בגט חיישינן שמא על שאלת שלום חתמו ולאו מי איתמר עלה א"ר אבהו לדידי מיפרשא לי מיניה דר' יוחנן שאלו פסול ושאלו כשר הכא נמי דכתיב ביה איש פלוני גירש פלונית ופלוני פלונית ופלוני גירשו נשותינו פלונית פי' שהוא"ו מוסיף על ענין ראשון ומחבר את כולן ואכולהו משהדי: ותו לר' יוחנן דאמר זמן לכל אחד זהו תופס מאי איריא משום תופס תיפוק לי דהוה ליה נכתב ביום ונחתם בלילה פי' דקס"ד שביום שנכתב זה לא נכתב זה וכולהו הוו נכתבו ביום ונחתמו לאחר זמן א"ל מר קשישא בריה דרב אידי לרב אשי הכי אמרינן משמיה דר' יוחנן דכתיב ביה הכי בחד בשבא בחד בשבא א"ל רבינא לרב אשי לר"ל דאמר ה"ד כלל דכתב ביה הכי אנו פלוני ופלוני ופלוני גירשנו את נשותינו פלונית ופלונית ופלונית נמצאו ב' נשים מתגרשות בגט אחד והתורה אמרה וכתב לה ולא לה ולחברתה דהדר נכתבים פלוני גירש פלונית ופלוני פלונית ופלוני פלונית וקי"ל כר"ל ור' יוחנן הלכה כר' יוחנן:

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פ"ד מהל' גירושין הל' כה סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קל סעיף ג:
נט ג מיי' שם טוש"ע שם
סעיף ע וכסג"ה:
ס ד ה ו ז מיי' שם הל' יט טוש"ע שם וסע"י:
סא ח טוש"ע שם סעיף ט:
סב ט י מיי' שם הל' כא טוש"ע שם סעיף ח:
כ [מיי' שם ה"ח]:
סג ל מיי' שם טוש"ע שם סעיף יב:
סד מ מיי' שם טוש"ע שם סעיף ח:

תוספות רי"ד (המשך)

מתני' כ' גיטין שכתבן זה בצד זה ושני עדים עברים באין מתחת זה לזה ושני עדים יונים באין מתחת זה לזה את שהעדים הראשונים נקראין עמו כשר. עד א' עברי ועד א' יוני באין מתחת זה לתחת זה שניהם פסולין. פי' כ' גיטין שכתבן זה בצד זה לרוחב המגילה א' מימין וא' משמאל. ושני עדים עברים באין מתחת זה לתחת זה וכו' וכ' עדים עברים חתומים בלשון קודש והיו חתומים מתחת זה לתחת זה שלא היו חתומים שמם ושם אבותם תחת גט אחד כמו שעושין כל העדים החתומים תחת כל גט וכל שטר אלא כתבו שם תחת גט הימיני ושם אבותם תחת השמאלי וכן השני כתב יוסף תחת הימיני בן שמואל תחת השמאלי נמצאת חתימות מושכות מגט זה לגט זה שמותם כתבו תחת הימיני ושמות אבותיהם תחת השמאלי ועוד חזרו וחתמו תחתיהן שני ישראל יונים הדרים בארץ יון ולא חתמו בלשון קודש אלא בלשון יונית והיתה חתימתן נמי מושכת מתחת הימיני לתחת השמאלי ומנהג היוונים הוא בשמותם ראובן בן יעקב [יעקב] הוא שם העד וראובן הוא שם האב שכך מתפרש ראובן מי הוא בנו יעקב וחתמו שני היוונים כך תחת העברים דן בן נפתלי גד בן אשר דן בן היה כתוב תחת הימיני ונפתלי תחת השמאלי ומתפרש נפתלי בן דן וכן השני גד בן היה כתוב תחת הימיני ואשר תחת השמאלי נמצא עכשיו שני עברים חתומים תחת הימיני ושני עדים יוונים חתומים תחת השמאלי את שהעדים הראשונים נקראים עמו כשר. דהיינו הימיני שהעברים נקראים עמו וקורא אותן ראשונים לפי סדר המשנה דתני שני עדים עברים ושני עדים יונים וגט השמאלי שהעדים נקראים עמו פסול.